

Programm HOOLIV KLASS

Mõjuanalüüs 2015

Koostanud: Pille Kriisa

1. PROGRAMMI „HOOLIV KLASS” MÕJU UURIMISE METOODIKA

Programmi „Hooliv klass“ rakendati SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo eestvedamisel kokku erinevate koolidele viies klassis 2015. aasta septembrist detsembrini.

Programm oli loodud abiks 6.-8. klassidele, mis ei toimi ühtse meeskonnana, kus esineb sageli konflikte ja õpilastel on raskusi õppetööle keskendumisel. Programmi eesmärgiks oli õpetada koolide tugimeeskondadele ja 6.-8. klasside õpilastele oskusi ja pakkuda kogemusi, mis aitavad luua klassist hoolivamat meeskonda.

Programmi raames viidi läbi kaks kahepäevast koolitust koolide tugimeeskondadele, kuhu kuulusid tulenevalt kooli vajadustest ja valmisolekust lisaks klassijuhatajale näiteks aineõpetajad, sotsiaalpedagoog, õppejuht ja huvijuht. Iga osalenud klassile viidi läbi üks kahepäevane ööbimisega noortekoolitus, mille põhieesmärgiks oli õppida hoolivust märkama ja ise hoolivamalt käituma. Enne programmi sisenemist viisid mentorid läbi nõustamissessiooni klassijuhatajaga, et koguda sisendit programmi läbiviimiseks. Programmi ametliku osa lõppedes viisid mentorid detsembris läbi lõpukohtumised koolides.

Programmi raames koolitasid ja olid mentoriteks Hele Riit, Triin Ulla, Pille Kriisa ja Siim Värv.

Programmi alguses ja lõpus koguti andmeid noorte eneseteadlikkuse ja heaolu kohta, et hinnata programmi võimalikku mõju noorte sotsiaalsete oskuste kujunemisele ja klassi toimimisele hooliva kollektiivina.

Meetodi kirjeldus

Programmi mõju mõõtmiseks koguti andmeid nii õpilastelt kui ka õpetajatelt, kes projektis osalenud klassiga oma töös kokku puutusid.

Õpilastel paluti nii programmi alguses kui ka lõpus täita „heaolu märklaud“, millel oli 9 telge. Iga telje juures oli üks enesekohane väide, mida paluti hinnata 10-pallisel skaalal, kus 1 tähistab väitega mittenõustumist ja 10 seda, et noor nõustub väitega täielikult.

Õpilastele esitatud enesekohased väited heaolu hindamiseks:

- A Mulle meeldib õppida
- B Saan läbi kõigi klassikaaslastega
- C Osalen klassi ühistegevustes
- D Ütlen klassikaaslastele hästi
- E Mul on kodus hea olla
- F Mul on koolis hea olla

G Oskan rahulikult tülisid lahendada

H Tean, milles ma hea olen

I Saan õpetajatega hästi läbi

Klassijuhatajal paluti viia läbi programmi alguses ja lõpus „heaolu märklaudade“ täitmine aineõpetajate hulgas, kes projektis osaleva klassiga sel perioodil töötasid.

Õpetajatele koostatud „Heaolu märklaud“ koosnes samuti 9 väitest, mis puudutasid klassi kui tervikut. Õpetajatel paluti hinnata väiteid skaalal 1-st 10-ni, kus 1 tähendab, et väide ei vasta üldse tõele ja 10, et väide vastab täielikult tõele.

Õpetajatele esitatud väited klassi heaolu hindamiseks:

A Klassis on hea õhkkond õppimiseks

B Õpilased saavad omavahel hästi läbi

C Kõik õpilased osalevad klassi ühistegevustes

D Õpilased ütlevad üksteisele hästi

E Mulle meeldib selle klassiga töötada

F Õpilastele meeldib koolis olla

G Õpilased oskavad tülisid rahulikult lahendada

H Õpilased teavad, milles nad head on

I Õpilased saavad õpetajatega hästi läbi

Esimene mõõtmine viidi õpilaste ja õpetajate hulgas läbi ajavahemikul 29. september - 3. oktoober 2015. Teine mõõtmine viidi õpilaste ja õpetajate hulgas läbi ajavahemikul 27. november - 21. detsember 2015.

Klassijuhatajal paluti hinnata enne programmi tegevuste algust iga oma klassi õpilase koostöövalmidust ja käitumist 10-palli skaalal. Koostöö hindamisel tähistas 1 olukorda, kus õpetaja hinnangul lapsel koostöövalmidus ja -oskused puuduvad, ning 10 olukorda, kus lapsel on kõrge valmisolek koostööks ja head koostööoskused. Käitumise puhul tähistas skaala alumine ots ehk 1 olukorda, kus lapse käitumine põhjustab klassis palju probleeme, ja 10 olukorda, kus lapse käitumine ei põhjusta klassis kunagi probleeme.

Valimi kirjeldus

Programmis „Hooliv klass“ osalevate klasside leidmiseks kuulutati välja konkurss. Programmi läbiviijad pidasid valikukriteeriumina tähtsaks klassijuhataja poolt tajutud probleeme klassi käitumises ja klassijuhataja kõrget motivatsiooni klassi toetamisel hoolivamaks meeskonnaks kujunemisel. Oluline oli ka kohaliku noorsootöötaja aktiivse kaasamise võimalus programmi tegevustega. Valimisse

võeti Eesti erinevate piirkodade koolide klasse, kus õpilaste arv oli piisavalt suur, et viia läbi analüüsi ja teha andmete põhjal järeldusi.

Kokku koguti andmeid programmis osalenud viie kooli 112 õpilaselt ja 90 õpetajalt. Neist 111 õpilast (sh 69 poisi ja 42 tüdrukut, vastavalt 62% ja 38%) ja 77 õpetajat osalesid programmi raames mõlemas mõõtmises. Järgnev analüüs on teostatud mõlemas mõõtmises osalenud 111 õpilase ja 77 õpetaja andmete põhjal. Pilootprojekti osalesid kaks 6. klassi ja kaks 7. klassi. Neist kõige väiksemas klassis oli 15 õpilast ja kõige suuremas klassis 38 õpilast.

2. TULEMUSED: ÕPILASTE JA ÕPETAJATE POOLT TAJUTUD MUUTUSED ÕPILASTE KÄITUMISES JA HEAOLUS

Programmi „Hooliv klass“ loojate ja arendajate ootuste kohaselt peaks programmis osalemine suurendama õpilaste suhtlemisioskusi ning pakkuma kokkuvõttes suuremat rahulolu suhete ja tegevustega koolis. Järgnevalt vaatleme, kuidas muutusid õpilaste ja õpetajate hinnangud õpilase enda/klassi käitumisele ja kogetud heaolule programmis osalemise vältel.

Õpilaste hinnangud enda käitumisele ja heaolule

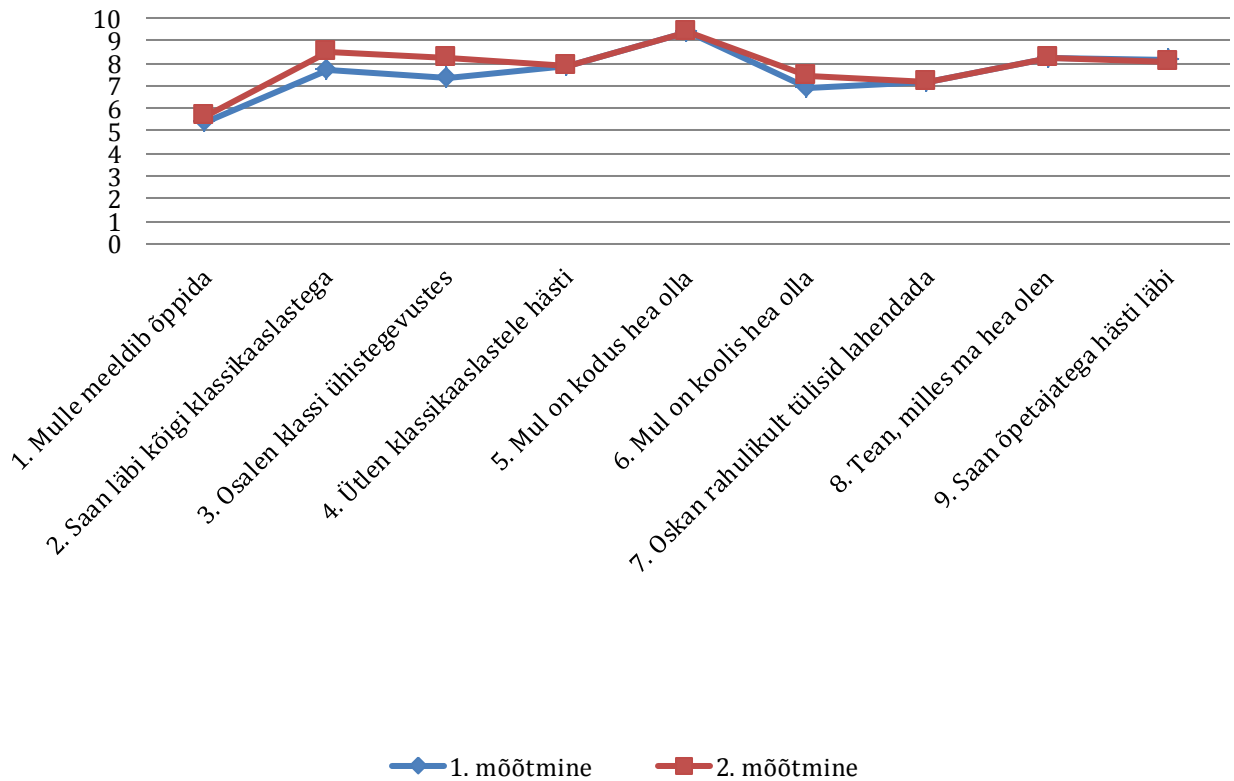
Andmete analüüs viidi läbi kahes suunas: esiteks klassi kui grupi keskmiste võrdlus kahel mõõtmisel (joonis 1) ja teiseks kahe erineva mõõtmise erinevuste võrdlus indiviidide tasandil (joonis 2).

Joonis 1 illustreerib, et õpilased hindasid 10-pallisel skaalal keskmiselt kõrgemalt kõiki enesekohaseid väiteid. Kõige madalamalt hinnati mõlemal mõõtmisel väidet 'Mulle meeldib õppida' (vastavalt 5,4 ja 5,7 palli) ja kõige kõrgemalt hinnati mõlemal mõõtmisel väidet 'Mul on kodus hea olla' (vastavalt 9,42 ja 9,36 palli). Õpilased hindasid mõlemal mõõtmisel kõrgemaks kui 8 palli ka teadlikkust oma tugevustest ja läbisaamist õpetajatega.

Grupi mõlema mõõtmise keskmisi võrreldes selgub, et programmi lõpuks ilmsid kõige suuremad positiivsed muutused õpilaste hinnanguis õpetajatega hästi läbisaamisele, heaolule koolis, klassikaaslastele hästi ütlemisele ja tülide rahumeelsele lahendamisele.

Samuti on õpilaste hinnangute võrdluses näha, et osalejatele muutus programmi lõpuks omasemaks kõigi klassikaaslastega läbisaamine, osalemine klassi ühistegevustes ja klassikaaslastele hästi ütlemine (joonis 1).

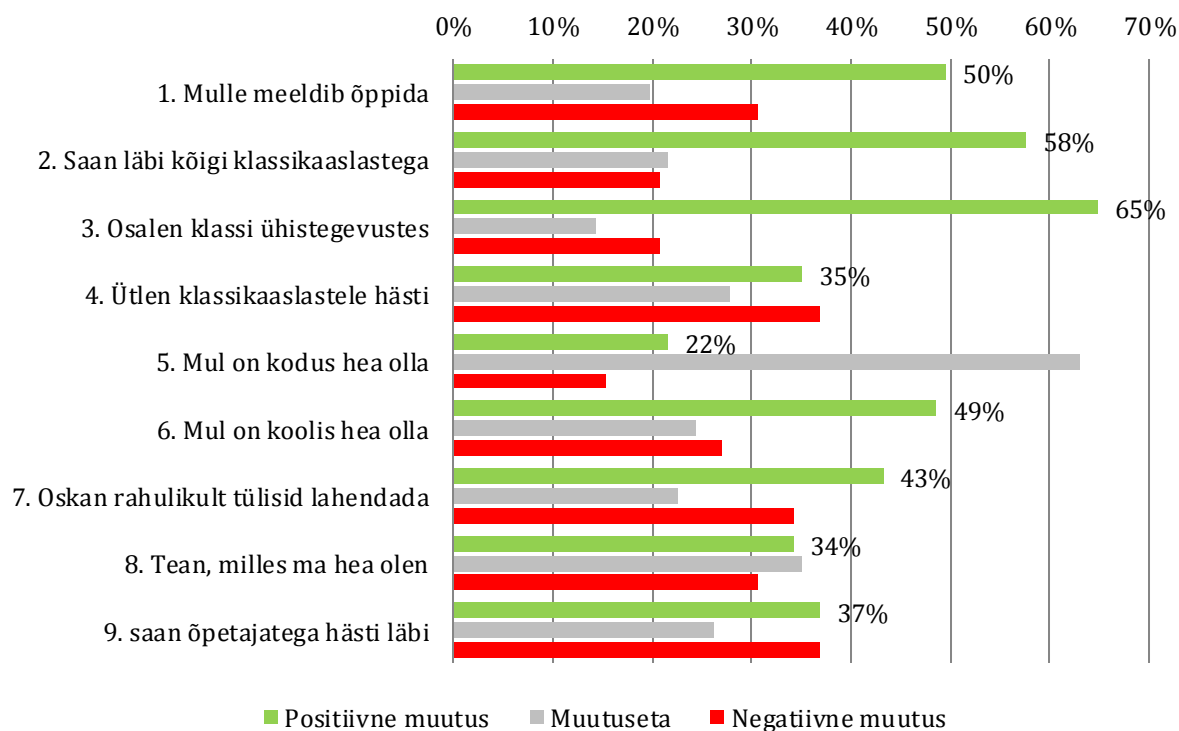
Joonis 1. Õpilaste hinnangute aritmeetiline keskmine kahel mõõtmisel 2015 (10-pallisel skaalal)



Selleks, et saada rohkem infot, kuidas mõjus programmis osalemine igale õpilasele eraldi, viidi läbi tulemuste analüüs indiviidide tasandil. Arvutati teisel ja esimesel mõõtmisel saadud hinnangute vaheline muutus iga õpilase kohta kõikide väidete ehk näitajate lõikes. Selle tulemusena jagati õpilased iga väite puhul kolme kategooriasse: (1) need, kelle hinnang muutus positiivsemaks ehk kelle teise ja esimese mõõtmistulemuse vahe oli suurem kui null; (2) need, kelle hinnang jäi samaks ehk kelle teise ja esimese mõõtmistulemuse vahe oli null; (3) need, kelle hinnang muutus negatiivsemaks ehk kelle teise ja esimese mõõtmistulemuse vahe oli väiksem kui null.

Joonisel 2 on esitatud programmis osalenud õpilaste jaotus vastavalt muutusele, mida peegeldasid õpilaste hinnangud heaoluga seotud enesekohastele väidetele. Kõige rohkem noori tajus positiivset muutust kolme näitaja lõikes: 'Osalen klassi ühistegevustes' (65% õpilastest) ja 'Saan läbi kõigi klassikaaslastega' (58% õpilastest) ning 'Mulle meeldib õppida' (50% õpilastest). Ka 'Koolis on hea olla' väidet tajus positiivselt üsna suur hulk õpilasi (49%).

Joonis 2. Muutused hinnangutes indiviidide tasandil: vastanute osakaal vastavalt toimunud muutustele (%)

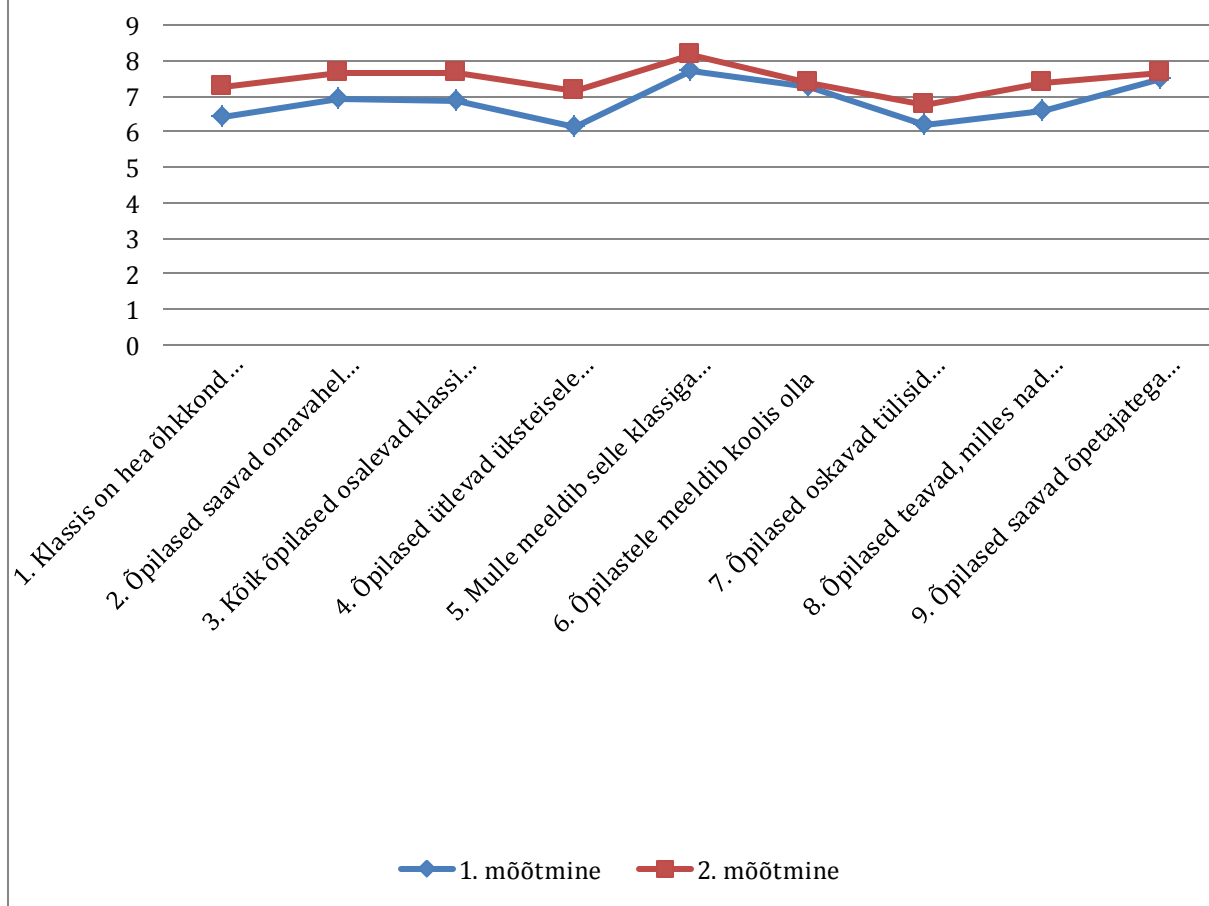


Noorte rahuloluhinnanguid ja nende muutumist võrreldi klassijuhatajate hinnangutega nende käitumise ja koostöökustega seonduvalt.

Õpetajate hinnangud klassi käitumisele ja heaolule

Õpetajate hinnangud klassi käitumisele ja heaolule on nii esimesel kui ka teisel mõõtmisel jäävad 6,2 ja 8,1 palli vahele.

Joonis 3. Õpetajate hinnangute aritmeetiline keskmine kahel mõõtmisel 2015 (10 pallisel skaalal)



Õpetajad tajuvad klassi puhul programmis osalemise jooksul kõige suuremat muutust selles, et õpilased ütlevad üksteisele hästi, klassis on hea õhkkond õppimiseks, nad osalevad sagedamini klassi ühistegevustes, nad on muutunud teadlikumaks, milles nad head on ja saavad paremini läbi klassikaaslastega (joonis 3).

Õpilaste ja õpetajate hinnangute võrdlus

Nagu illustreerib tabel 3, ei ilmne programmis osalemise mõju õpilaste hinnangutes üksteisele hästi ütlemisele, oskusele tülisid lahendada, teadmisele, milles ollakse hea ja heale läbisaamisele õpetajatega.

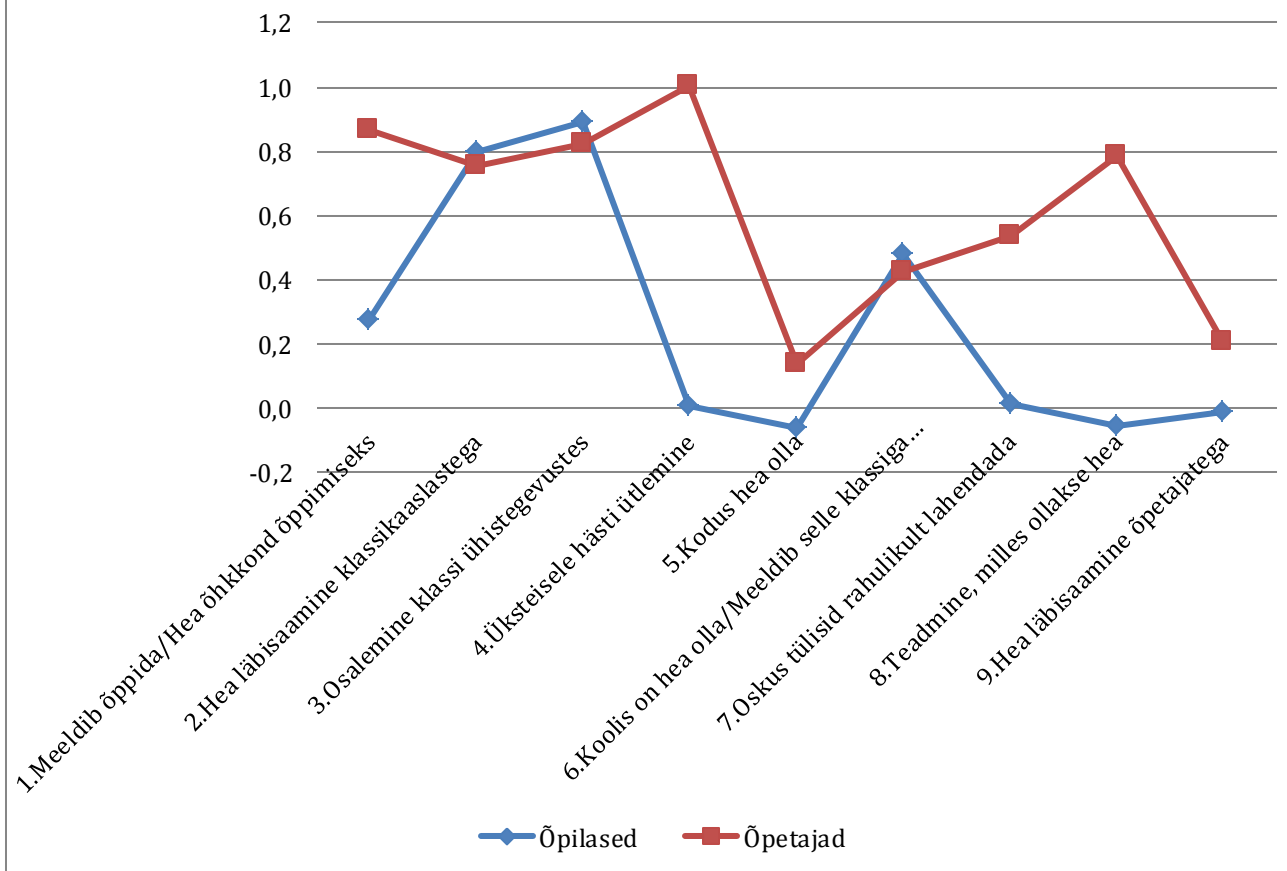
Nii õpetajate kui õpilaste hinnangute keskmiste võrdluses ilmnes programmis osalemise mõju osalemisele klassi ühistegevustes, heale läbisaamisele klassikaaslastega ja koolis/klassis olemise meeldivusele.

Tabel 3. Õpilaste ja õpetajate keskmiste hinnangute võrdlus (10-palli skaalal)

| | Õpilaste hinnangud (palli) | | | Õpetajate hinnangud (palli) | | |
|---|----------------------------|-------------|--------|-----------------------------|-------------|--------|
| | 1. mõõtmine | 2. mõõtmine | Muutus | 1. mõõtmine | 2. mõõtmine | Muutus |
| Meeldib õppida/Hea õhkkond õppimiseks | 5,41 | 5,68 | 0,27 | 6,40 | 7,27 | 0,87 |
| Hea läbisaamine klassikaaslastega | 7,69 | 8,49 | 0,79 | 6,90 | 7,65 | 0,75 |
| Osalemine klassi ühistegevustes | 7,35 | 8,23 | 0,89 | 6,85 | 7,67 | 0,82 |
| Üksteisele hästi ütlemine | 7,87 | 7,99 | 0,12 | 6,12 | 7,12 | 1,01 |
| Kodus on hea olla | 9,42 | 9,36 | -0,06 | 7,25 | 7,39 | 0,14 |
| Õpilastele meeldib koolis olla/Meeldib selle klassiga töötada | 6,93 | 7,41 | 0,48 | 7,72 | 8,14 | 0,43 |
| Oskus tülisid rahulikult lahendada | 7,13 | 7,14 | 0,01 | 6,20 | 6,73 | 0,53 |
| Teadmine, milles ollakse hea | 8,26 | 8,21 | -0,05 | 6,58 | 7,37 | 0,78 |
| Hea läbisaamine õpetajatega | 8,10 | 8,09 | -0,01 | 7,47 | 7,67 | 0,21 |

Õpilased hindavad 6 näitaja alusel ennast madalamalt kui õpetajad. Palju kõrgemalt õpilastest hindavad õpetajad üksteisele hästi ütlemist. Sama tendents on ka teadmises, milles ollakse hea, kus õpetajad hindavad õpilasi tunduvalt kõrgemalt kui õpilased ise. Õpetajad tajuvad ka programmi lõppedes klassi käitumises suuremat muutust kui klass ise. Seda olukorda kirjeldab joonis 4.

Joonis 4. Õpilaste ja õpetajate poolt tajutud muutuste võrdlus (pallides)



Kokkuvõttes näitavad õpetajate hinnangud ja hinnangute muutus kahe mõõtmise vahel programmi „Hooliv klass“ võimalikku positiivset mõju õpilaste suhtlemis- ja koostööoskuste parenemisele ning subjektiivselt tajutud heaolu kasvule koolis. Ka õpilaste hinnangutes esineb mitmeid positiivseid muutusi kahe mõõtmise vahel.

3. KOKKUVÕTTEKS

Programm Hooliv klass on loodud abiks 6.-8. klassidele, mis ei toimi ühtse meeskonnana, kus esineb sageli konflikte ja õpilastel on raskusi õppetöle keskendumisel. Programmi eesmärgiks on õpetada koolide tugimeeskondadele ja 6.-8. klasside õpilastele oskusi ja pakkuda kogemusi, mis aitavad luua klassist hoolivamat meeskonda.

Projektis osales kokku viis klassi Eesti erinevatest regioonidest. Programmi mõju mõõtmiseks rakendati heaolu ja käitumisteadlikkust uurivaid küsimustikke (nn heaolu märklaud), mille vahendusel koguti andmeid nii 112 õpilastelt kui ka 90 õpetajalt enne programmi algust ja programmi lõpus.

Programmi alguses ja lõpus koguti andmeid noorte eneseteadlikkuse ja heaolu kohta, et hinnata programmi võimalikku mõju noorte sotsiaalsete oskuste kujunemisele ja klassi toimimisele hooliva kollektiivina.

Üheksast enesekohasest väitest kuue puhul ilmnes õpilaste grupi keskmistes hinnangutes positiivne muutus, mis peegeldas suuremat teadlikkust enda sotsiaalsetest oskustest, oskuste kõrgemat taset ja subjektiivset heaolu.

Samasuunalist positiivset arengut peegeldasid ka muutused õpetajate hinnangutes, mis anti klassi käitumist ja heaolu kirjeldavatele näitajatele. Kokkuvõttes tajusid õpetajad klassi käitumise muutust suuremana kui õpilased muutust oma oskustes. Samas tajusid õpilased suuremat positiivset heaolumuutust, kui õpetajad arvata oskasid, seoses hea läbisaamisega klassikaaslastega ja osalemisega klassi ühistegevustes.